

การศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร

นางสาวศิริพร หิรัญโสภาสงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0799-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 2016 905 X

A STUDY OF USING DRAMA IN PRESCHOOLS IN BANGKOK METROPOLIS

Miss Siriporn Hirunopaswong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0799-1

29 ๒๕๕๑ ๒๕๕๑

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาว ศิริพร หิรัญโสภาสงศ์

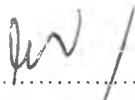
สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

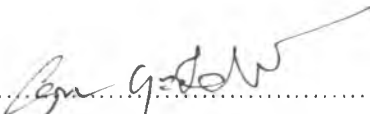
อาจารย์ที่ปรึกษา

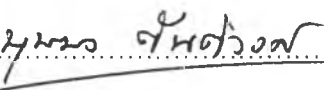
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบง ตันติวงศ์

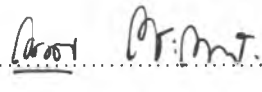
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรสุดา บุญยไวโรจน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบง ตันติวงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วรวรรณ เหมชะญาติ)

ศิริพร นริฎโอบาสวงศ์ : การศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร
(A STUDY OF USING DRAMA IN PRESCHOOLS IN BANGKOK METROPOLIS)
อ.ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ต้นติวงศ์, 223 หน้า. ISBN 974-17-0799-1

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานครและเพื่อศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาลที่ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ละครในชั้นเรียน ตัวอย่างประชากร คือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนจำนวน 153 คน และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 จำนวน 453 คน ในโรงเรียนอนุบาลสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 150 โรงเรียน และกรณีตัวอย่างซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน

ผลการวิจัยมีดังนี้

- 1.โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ละครเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมในชั้นเรียนที่มีได้ระบุในแผนการสอน และกิจกรรมนอกชั้นเรียนในโอกาสพิเศษของโรงเรียน การประสานงานของหัวหน้าฝ่ายวิชาการคือ การมอบหมายให้ครูประจำชั้นใช้ละครในการสอน แต่มิได้มีการส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับละครแก่ครู ลักษณะการใช้ละครของครูประจำชั้น จึงเป็นกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่สอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน ทั้งในช่วงกิจกรรมวงกลมและกิจกรรมนิทาน 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ละครที่ใช้ส่วนใหญ่มี 2 ประเภท ครูประจำชั้นเป็นผู้เลือกเรื่องจากนิทานที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน และให้เด็กร่วมกิจกรรมละครพร้อมกันทั้งชั้น การประเมินความรู้ที่ได้จากกิจกรรม ใช้วิธีการสังเกตเด็กขณะทำกิจกรรม
2. การใช้ละครในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง มีแนวทางปฏิบัติตามแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาของโรงเรียน โดยจัดละครให้อยู่ในตารางกิจกรรมประจำวันในหลักสูตร การประสานงานของหัวหน้าฝ่ายวิชาการคือ การวางแผนร่วมกับครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้ใช้ละคร การส่งเสริมโดยให้ความรู้เกี่ยวกับละครแก่ครู และการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร ลักษณะการใช้เป็นกิจกรรมประจำวันที่เด็กได้ปฏิบัติทุกวัน ละครที่ใช้มี 3-5 ประเภท ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังมรดกวัฒนธรรมไทย ให้เด็กรักการอ่านหนังสือ และพัฒนาความตระหนักรู้ทางศีลธรรม เรื่องที่เลือกมาจาก วรรณคดีไทย วรรณกรรมเด็ก และเทพนิยาย เด็กทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมละครพร้อมกันทั้งชั้นและแยกเป็นกลุ่มย่อยตามความสนใจ กระบวนการใช้ละครก็แตกต่างกันของแต่ละแนวคิด แสดงให้เห็นในลักษณะของ การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้อย่างมีความสุข และบรรยากาศที่นุ่มนวลสงบและอบอุ่นของละคร การประเมินพัฒนาการเด็กจากกิจกรรมละคร ใช้วิธีการสังเกต การติดตามการเปลี่ยนแปลงของเด็ก และการบันทึกพฤติกรรมตลอดช่วงกิจกรรมละคร

ภาควิชา..... ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา..... การศึกษาปฐมวัย.....

ปีการศึกษา..... 2544.....

ลายมือชื่อผู้ผลิต..... ศิริพร นริฎโอบาสวงศ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... บุษบง ต้นติวงศ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษารวม.....

4183796827 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: DRAMA / PRESCHOOL / BANGKOK METROPOLIS /

SIRIPORN HIRUNOPASWONG : A STUDY OF USING DRAMA IN PRESCHOOLS IN
BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. BOOSBONG
TANTIWONG,Ed.d., 223 pp. ISBN 974-17-0799-1

The objectives of this research were to study drama used in the preschools in Bangkok Metropolis and in the preschools with innovation in classroom drama .The samples were 153 academic heads and 453 preschool teachers at the level one to three in 150 preschools and three cases of preschools with innovation in classroom drama under the Private Education Commission and the Office of the National Primary Education Commission.

The research findings were as follows :

1. Most kindergartens used drama as extra activities apart from the curriculum, i.e., classroom activities unidentified in the lesson plans , activities outside classroom for special occasions. The coordination of the academic heads was to assign the class teachers to practice drama without any training support. Therefore, drama was used merely as daily activity and teaching media during circle and storytelling activities, two to three times a week. There were two types of drama. The classteachers selected stories related to their thematic units and involved whole class participation. Evaluation was done by child observation during the activities.

2. Drama used in the three cases followed the school theoretical approaches in which drama was designed to daily activity schedule of the school curriculum. The coordination leadership of the academic heads was not only to educate and to plan with the teachers, but also to encourage parent participation in dramatic activities. Three to five types of drama were used as everyday activities. The purposes were to foster cultural heritage, to promote reading habit, and to develop moral intuition. The stories for the dramatic activities were selected from classical Thai literature, children literature, and fairy tales. The activities were participated by the whole class as well as the small group with the same interest. Each case with its dramatic teaching approach had a different process which could be seen in the styles of collaborative work, learning with pleasure, and clam and warm dramatic atmosphere. Evaluation of child development in all areas from dramatic activities was done by observation, following his/her changes as well as recording the child' behaviors during the activities.

Department Elementary Education Student's signature Siriporn Hirunopaswong
Field of study Early Childhood Education Advisor's signature Boosbong Tantiwong
Academic year 2001 Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบง ดันติวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ เสียสละ แรงกาย แรงใจ สนับสนุน ผลักดัน ให้ผู้วิจัย ได้รับทั้งความรู้ ข้อคิด และกำลังใจที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์ มาโดยตลอดผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วรสุดา บุญยไวโรจน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ ดร. จรรวรณ์ เหมชะญาติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ วิทยากร และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่าน ที่กรุณาอบรม ให้ความรู้ คำปรึกษา และ แนะนำเกี่ยวกับวิธีการวิจัย และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู และ นักเรียน โรงเรียนกรณีตัวอย่าง ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษา ทั้งยังให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และ ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ รุ่นพี่ รุ่นน้อง ทุกคนที่คอยช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษากับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บุคคลสำคัญที่สุดในชีวิต ที่ทำให้ผู้วิจัยมีวันนี้ได้ คือ คุณพ่อ คุณแม่ และ ทุก ๆ คนในครอบครัว ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และ เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่ ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ศิริพร หิรัญโสภาวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ละคร.....	13
ความหมายและความเป็นมาของละคร.....	13
องค์ประกอบและโครงสร้างของละคร.....	13
คุณค่าของละคร.....	14
ละครในการศึกษา.....	15
ความหมายและลักษณะละครในการศึกษา.....	15
องค์ประกอบและโครงสร้างของละครในการศึกษา.....	17
ประเภทของละครในการศึกษา.....	17
ประโยชน์ของละครในการศึกษา.....	19

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
คุณค่าของละครในการศึกษา.....	20
ละครกับการพัฒนาผู้เรียน.....	22
องค์ประกอบพื้นฐานหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน.....	22
พัฒนาการของผู้เรียนกับการใช้กิจกรรมละคร.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละคร.....	40
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
การกำหนดประชากรและคัดเลือกตัวอย่างประชากร.....	42
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอ.....	54
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ผลการศึกษาสภาพการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล.....	57
ผลการศึกษาการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาลจากกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน.....	83
โรงเรียนน้องหนู.....	83
โรงเรียนฟ้าคราม.....	99
โรงเรียนไอรัก.....	114
การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล.....	140
5. สรุปผลการวิจัย.....	146
สรุปผลการวิจัย.....	148
อภิปรายผลการวิจัย.....	148
ข้อเสนอแนะ.....	158
รายการอ้างอิง.....	159
ภาคผนวก.....	164
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	165
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	166
ภาคผนวก ค บทละครของโรงเรียนกรณีตัวอย่าง.....	213
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	223

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตัวอย่างประชากร.....	44
2. กรอบความคิดของการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
3. สัดส่วนและจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับการเตรียมการใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล.....	48
4. สัดส่วนและจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถามครูประจำชั้น เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ละครในโรงเรียนอนุบาล.....	48
5. จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืน.....	51
6. การเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 แห่ง.....	52
7. ระยะเวลาและช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลโรงเรียนกรณีตัวอย่าง.....	54
8. จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	57
9. จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลจำแนกตามข้อมูลด้านสถานภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	59
10. จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการนำกิจกรรมละครมา ใช้ในโรงเรียนในด้านการประสานงานระหว่างบุคลากร.....	61
11. จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการประสานงานด้าน การจัดแบ่งความรับผิดชอบ และกิจกรรมให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียน.....	62
12. จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการส่งเสริมการใช้ละคร ด้านการอบรมครูเกี่ยวกับกิจกรรมละคร ภายในโรงเรียนของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ.....	64
13. จำนวนและร้อยละของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำแนกตามการจัดให้ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมละคร.....	65
14. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการนำกิจกรรมละครมาใช้ ในการจัดการเรียนการสอน.....	66
15. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามประเภทของกิจกรรมละคร ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน.....	67
16. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามกิจกรรมประจำวันที่มีการนำละครไปใช้.....	69
17. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามบทบาทในการจัดกิจกรรมละคร.....	70

สารบัญญัตินี้(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
18. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามการจัดกลุ่มเด็กในการดำเนินการสอน ในกิจกรรมละคร	72
19. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวิธีการที่ใช้ในกระบวนการสอน โดยใช้ละคร.....	73
20. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามแหล่งที่มาของโครงเรื่องและบทละคร ที่นำมาจัดกิจกรรมในกระบวนการสอนโดยใช้ละคร.....	75
21. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านสื่อประกอบการสอน ในการจัดกิจกรรมละครของ.....	76
22. จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการประเมินกิจกรรมละคร....	77
23. จำนวนและร้อยละของครูประจำชั้นแสดงวิธีการที่ใช้ในการประเมินกิจกรรมละคร..	78
24. แสดงระยะเวลาการใช้กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมเล่านิทาน.....	137
25. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	141

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.	หนังสือเรื่องรามเกียรติ์ ตอนปราโมทย์ราพ.....	84
2.	การบันทึกชื่อตัวละครและฉากการแสดงในการวางแผนของเด็ก.....	85
3.	การทำงานร่วมกันของเด็กในการสร้างฉาก.....	86
4.	การทำงานร่วมกันของเด็กในการประดิษฐ์อุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	86
5.	การซ้อมการแสดงละครในฉากการต่อสู้.....	86
6.	การซ้อมการแสดงละครในฉากที่ประทับของพระราม.....	86
7.	ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนสร้างฉากดอกบัว.....	87
8.	การแสดงละคร เรื่องรามเกียรติ์.....	87
9.	นักแสดงและผู้กำกับการแสดงละคร เรื่องรามเกียรติ์.....	87
10.	แผนผังแสดงการจัดสถานที่ในการแสดงละคร.....	91
11.	หนังสือนิทานเรื่องหนูน้อยนินด.....	100
12.	แผนผังแสดงตัวละคร.....	101
13.	กิจกรรมกลุ่มย่อย การพับกระดาษ.....	101
14.	ผลงานการพับกระดาษของเด็ก.....	101
15.	ผลงานการเขียนตารางของเด็ก.....	102
16.	ผลงานการทำบัตรเชิญของเด็ก.....	102
17.	โต๊ะละครหุ่นโรงเล็ก เรื่องหนูน้อยนินด.....	103
18.	การเล่นของเด็กบนโต๊ะละครหุ่น.....	103
19.	การแสดงบนเวที เรื่องหนูน้อยนินด.....	104
20.	การจัดฉากของโต๊ะนิทานละครหุ่นและหุ่นตั้งโต๊ะ.....	115
21.	ภาพวาดของหุ่นตั้งโต๊ะ.....	116
22.	ภาพวาดของหุ่นสาย.....	116
23.	ท่าทางการเคลื่อนไหวในกิจกรรมวงกลม.....	117